

Näringsdepartementet

n.registrator@regeringskansliet.se

Remittering av underlagsrapporter från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram

Inledning

Regeringen har remitterat de underlagsrapporter som de fyra arbetsgrupperna i nationella skogsprogrammet har lämnat, bl.a. till Skogsstyrelsen.

Övergripande synpunkter

Skogsstyrelsen stödjer regeringens initiativ med ett nationellt skogsprogram. Skogsstyrelsen kommer att medverka till förverkligande av skogsprogrammet mot bakgrund av vårt uppdrag.

Att starta upp flera arbetsgrupper bestående av olika intressenter och ge dem stöd från regeringskansli och myndigheter för att lösa sina respektive uppgifter är också positivt. De fyra arbetsgruppernas resultat är både djupare och bredare än tidigare kommittéutredningar. Särskilt har kopplingarna till övriga samhället blivit starkare än vad tidigare utredningar gett. Det här är av stor betydelse för att skogspolitiken ska utvecklas tillfredsställande och för att skogen ska kunna utgöra en väsentlig del i en växande framgångsrik bioekonomi. När det gäller hur samhället kan dra nytta av skogen på olika sätt går arbetsgruppernas förslag längre än tidigare utredningar.

Särskilt arbetsgrupp tre (AG 3) lyfter under rubriken *Målbilder 2030* fram en bild av vad skogen och skogsnäringen via en växande bioekonomi kan bidra med för att lösa framtida samhällsutmaningar. Skogsstyrelsen stödjer arbetsgruppens positiva syn och de stora möjligheter skogen och skogsnäringen har i en växande bioekonomi som löser framtida samhällsutmaningar. En stor utmaning är att svensk skog och skogsnäring uppfattas som verkligt hållbart bland slutkonsumenter och andra på de viktigaste exportmarknaderna. Det innebär att det är viktigare än någonsin att de skogs- och miljöpolitiska målen kan nås och att de konflikter som idag finns kan lösas.

När det gäller hur det nationella skogsprogrammet bör genomföras, stödjer Skogsstyrelsen AG 3s åtgärdsförslag 5.4.1. Där inlemmas skogsprogrammet i ett större sammanhang i form av en bioekonomiberedning och därunder

samverkansprogrammet för en biobaserad och cirkulär ekonomi. Ett skogsprogram utan de övergripande nivåerna riskerar att isolera skogsfrågorna med svagt intresse från andra sektorer.

Ansatsen med skogsprogrammet skiljer sig från traditionella statliga utredningar som präglas av att se över om tagna beslut fortfarande är giltiga. Normalt innebär det en stark systematik för att få med alla tidigare aspekter. Skogsprogrammets arbetsformer innebär ett starkare fokus på nytänkande delvis på bekostnad av systematiken.

Skogsstyrelsen vill uppmana regeringskansliet att inte hålla den här bristen på systematik emot de lagda förslagen. Skogsstyrelsen ser nytänkandet i förslagen som väsentligt viktigare att kunna dra nytta av än att riktigt alla gamla frågeställningar har arbetats igenom. Det här är första omgången av skogsprogrammet och det är knappast rimligt att allt ska vara riktigt perfekt.

Många av åtgärdsförslagen är riktade till myndigheter. Skogsstyrelsen anser att flera sådana åtgärdsförslag, som i sig är bra, bör utföras av andra aktörer på marknaden än staten. Genomgående bör statens roll vara att skapa förutsättningar för samhällsaktörer att verka för att även demokratiskt fattade beslut kan genomföras. Staten bör ingripa med styrmedel först när det finns marknadsmisslyckanden. I skogliga sammanhang exempelvis negativ miljöpåverkan, dysfunktionell virkesmarknad eller när skogsägare skapar samhällsvärden men inte får ersättning.

Flera av åtgärdsförslagen innebär att det kan bli nödvändigt att förändra Skogsstyrelsens uppdrag. Skogsstyrelsen välkomnar en sådan dialog med regeringskansliet.

Flertalet förslag från arbetsgrupperna är traditionella, och har använts under lång tid i skogspolitiken, som t.ex. rådgivning, ekonomiska stöd, dialog och samverkan. I AG 2s Strategiska rekommendation – *Styrning mot den svenska modellen för brukande av skog 1.2*, föreslås dels en nulägesbeskrivning och utvärdering av den svenska modellen, samt en översyn av flera centrala statliga styrmedel. Skogsstyrelsen stödjer förslaget. Ytterligare ett styrmedel som bör inkluderas i översynen är skattelagstiftningen, det enskilt kanske starkaste styrmedlet i skogsbruket.

Skogsstyrelsen ser en klar koppling mellan åtgärdsförslagen och FNs hållbarhetsmål. Hållbarhetsmålen pekar ut skogen som central för att nå målen. En växande bioekonomi, mångbruk och andra åtgärder i nationella skogsprogrammet är centrala för att verka mot och nå hållbarhetsmålen.

Skogsstyrelsen saknar förslag inom vissa områden. Ett sådant område är ett övergripande förslag om en Skogsdatastrategi, detta för att kunna försörja de olika näringarna som är beroende av skog, med ändamålsenliga och kostnadseffektiva grunddata. Utan sådan grunddata riskerar flera av förslagen inte att kunna genomföras till följd av brist på tillräckliga data.

Ett annat område är rundvirkesmarknaden som behöver utvärderas. En förutsättning för en effektiv skoglig sektor är att de olika marknaderna knutna till skogsråvaran, främst rundvirkesmarknaden, är väl fungerande.

Skogsstyrelsen noterar att bland annat informationen på rundvirkesmarknaden förefaller ha stora brister. Särskilt mindre aktörer kan ha svårt att få en överblick över grundläggande marknadsförhållanden. Det talar i så fall för att marknaden inte fungerar tillfredsställande vilket bland annat hämmar konkurrens, innovation och produktivitet utveckling. Ytterligare områden är kulturmiljöfrågorna som genomgående är svagt genomarbetade, om de alls finns med och digitaliseringens möjligheter som inte verkar ha uppmärksamats tillräckligt.

Synpunkter på målbilderna

Målbilderna arbetades fram i respektive grupp och ingick som en del i den arbetsmodell som använts inom skogsprogrammet. Skogsstyrelsen anser att målbilderna genomgående är bra i sak och har tjänat det syfte man haft under arbetet. Däremot uppfattar vi att målbilderna är alltför mångordiga för att vara enkla att kommunicera och använda i olika sammanhang.

Synpunkter på de strategiska rekommendationerna

Skogsstyrelsen rekommenderar regeringen att använda de strategiska rekommendationerna som inspiration och inte som en hård indelning. Detta eftersom varje arbetsgrupps förslag inte är synkroniserade med de andra gruppernas förslag. Av det skälet berör rätt många av åtgärdsförslagen förslag från någon av de andra arbetsgrupperna.

I det vidare arbetet med åtgärdsförslagen måste rimligen sådana åtgärdsförslag, som liknar eller har bäring på varandra, från olika arbetsgrupper och olika strategiska rekommendationer, arbetas ihop. Då kan inte de strategiska rekommendationerna tillåtas vara en huvudindelning utan bör få vara en mjuk indelning som kan tjäna som inspiration till hur nya strategiska rekommendationer bör formuleras.

Synpunkter på förslagen

Beträffande Forskning och utbildning, respektive Samverkan och dialog, har flera arbetsgrupper lagt fram förslag som inte är koordinerade. Här görs ett försök att ge samlade synpunkter på områdena.

Samverkan och dialog

Samverkan och dialog är nämnt i många av underlagsrapporternas förslag, i flera olika betydelser. I det här avsnittet fokuserar vi på Samverkan och dialog för att flytta en fråga framåt, där de deltagande intressenterna var och en bidrar och kan åta sig att genomföra åtgärder. Några förslag handlar om att skapa arenor eller plattformar för den här typen av samverkan.

Skogsstyrelsens har drivit flera samverkans och dialog arbeten. Vår erfarenhet är att det kan vara ett mycket verkningsfullt verktyg eller styrmedel för att komma vidare i en fråga, givet följande förutsättningar:

- De deltagande intressenterna har starka incitament och en stark motivation för att gå in i samverkansprocessen.

- Det finns tillräckligt med tid och resurser. Att flytta fram positionerna i en fråga via en samverkansprocess tar tid och kräver mycket resurser från alla inblandade.
- Man bör ha en relativt tydlig och gemensam bild av vad samverkansprocessen ska leda till, spelregler osv.

Särskilt arbetsgrupperna 1 och 2 lämnar flera förslag till samverkansprocesser. Skogsstyrelsen bedömer att det inte är rimligt att genomföra alla förslagen då de dels överlappar varandra, men även sammantaget blir för arbetskrävande.

Skogsstyrelsen föreslår att förslagen slås ihop till en gemensam regional deltagandeprocess inom ramen för begreppet bioekonomi och får bli en del av den framtida organisationen av skogsprogrammet på regional nivå, inte minst för att kunna genomföra insatser inom skogsprogrammet. Det befintliga förslag som mest liknar en sådan gemensam deltagandeprocess är AG 1: 3.3.1, Arena skogen. Med utgångspunkt i det förslaget kan samverkansdelarna i flera andra förslag också tillgodoses utan att insatserna med nödvändighet blir för betungande för intressenterna. Förutom Arena skogen bedömer Skogsstyrelsen att samverkansdelarna i följande förslag bör kunna hanteras inom en sådan gemensam, regional, deltagandeprocess:

- AG 1: 3.2.2. Handslag om mer skog i skolan
- AG 1: 3 2 3. Mer folk i skogen och mer skog i folket
- AG 1: 3.3.3.1. Uppdrag åt myndigheter och relevanta aktörer med ansvar för tillväxt och företagsutveckling att göra en satsning för skogens mångbruksföretag
- AG 2: 5.4.2. Plattformer för avvägningar mellan ekosystemtjänster
- AG 2: 5.4.4. Landskapsstrategi för alla ekosystemtjänster
- AG 2: 5.5.4. Utveckla skogen i skolan.

I kapitel 7, om utestående frågor, så skriver AG 2 om nyckelbiotoper och att man bedömer att det krävs en mer djuplodande samverkansprocess kring nyckelbiotopsbegreppet och hanteringen av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen har under hösten 2016 startat upp en sådan samverkansprocess.

Forskning och utbildning

Samtliga fyra arbetsgrupper lämnar förslag rörande forskning eller utbildning. Förslagen är till stora delar lagda utifrån respektive arbetsgrupps utgångspunkt. Här görs en samlad redovisning av Skogsstyrelsens uppfattning i frågan.

Organisation av forskning

AG 1: 3.1.2 Skapa en centrumbildning för mångbruk av skog

AG 1: 3.2.1. Vässa forskning, högskola, universitet och yrkesutbildningar

AG 2: 5.4.5 Utveckla affärsmodeller och ersättning för ekosystemtjänster (punkt 2 – forskning om innovativa affärsmodeller för nyttjande av olika ekosystemtjänster)

De två första förslagen går ut på att försöka ta ett helhetsgrepp på skogens sociala värden och begreppet mångbruk, bl.a. genom att stimulera och möjliggöra tvärvetenskaplig forskning med en centrumbildning för forskning inom mångbruk. Det tredje förslaget fokuserar på innovativa affärsmodeller kring mångbruk.

Skogsstyrelsen instämmer i förslagen och anser att forskning inom området kräver tvärvetenskapliga ansatser, något som forskningsorganisationerna ofta har svårt att få till stånd. En centrumbildning kan vara ett bra sätt att ge kraft åt nödvändig tvärvetenskaplig forskning inom området. Satsningen lär kräva ytterligare resurser

AG 2: 5.3.6. Fortsatt fokus på produktivitet och effektivitet (punkt 1 och 2)

Att produktiviteten i skogsbruket under senare år har bromsats upp är allvarligt. Skogsstyrelsen är positiv till förslaget som bör kunna bidra till en förbättrad situation. Lösningen påminner om de strukturer som fanns när skogsbruket mekaniserades under 1960- och 70-talen. Då fanns en nära samverkan mellan forskning, skogsbruk och maskintillverkare. Den lösningen bör ha potential att återigen vara effektiv. Framst eftersom skogsbrukets beställarroll kan förstärkas. Se även AG 3 5.2.4.

AG 2: 5.5.1 Förstärkt finansiering av tillämpad forskning och innovation

Skogsstyrelsen stödjer förslagen om resursförstärkningar för tillämpad forskning och innovation (punkt 1), liksom för metoder att kvantifiera ekosystemtjänster (punkt 3) och vidareutvecklad forskning på landskapsnivå kring tillväxthöjande åtgärder och påverkan på andra ekosystemtjänster (punkt 4).

Vad gäller punkt 2, att Skogsstyrelsen ska få resurser för forsknings- och försöksverksamhet, är vi mer tveksamma. Fram till tidigt 1990-tal hade Skogsstyrelsen ett forskningsanslag. Sedan dess har den statliga forskningsfinansieringen med koppling till skog koncentrerats till ett fåtal forskningsfinansiärer. Vi befarar att förslaget kan leda till ökade administrativa kostnader i forskningssystemet och risker för en försämrad koordinering av forskningen. Däremot ser vi behov av förbättrade kanaler så att olika organisationer, bl.a. Skogsstyrelsen, kan redovisa besvärande kunskapsluckor till forskningsorganisationer och finansiärer.

AG 2: 5.5.2 Säkra och utveckla skogliga forsknings- och utbildningsmiljöer (punkt 1)

Punkt 1 handlar om att etablera en forskarskola inom området skogshushållning. Skogsstyrelsen stödjer förslaget.

AG 4: 5.2.1. Öka internationell samverkan mellan forskning och näringsliv.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget. Skogsforskningen i Sverige är till viss del ”nationsbaserad”, inte minst i val av forskningsinriktning. Internationell samverkan kan bidra till bättre och effektivare problemlösning. Förslaget kräver säkerligen extra resurser, åtminstone initialt.

Forskningsområden

Totalt ges rätt många konkreta förslag på olika forskningsområden. Nedan ges en sammanställning.

AG 2

1. Naturvårdande skötsel (5.2.4).
2. Effektiv markberedning (5.3.1).
3. Skogsträdsförädling (5.3.1).
4. Skötselprogram för olika trädslag (5.3.2).
5. Lönsam hantering av rundved och biobränslen; skogsbrukskedjan (5.3.5, 5.3.6, 5.3.7).
6. Ekosystemtjänster (EST) – beräkning av värdet av EST samt metoder för beskrivning och kvantifiering av EST. Innovativa modeller för nyttjande av EST utöver virkesproduktion (5.4.1, 5.4.6).
7. Viltskadornas kostnader och hur de kan förebyggas (5.3.3, 5.4.6).
8. Forskning för utveckling av skogsbruksplaner (5.5.3).
9. Tillväxthöjande åtgärder (5.5.1).

AG 3

10. Urbant träbyggande (5.3.4)

Genomgående anser Skogsstyrelsen att förslagen är bra.

Förslaget om forskning kring naturvårdande skötsel (1) är mycket relevant, inte minst tonvikten på samverkan mellan naturvårdande skötsel och skydd. Det bör vara tydligt att forskningen ska bedrivas i ett landskapsperspektiv, och med en tydlig grund i tidigare markutnyttjande.

Forskning kring ekosystemtjänster (6) är nödvändig och bör vara disciplinöverskridande.

Förslaget om viltskador (7) bör i högre utsträckning inriktas mot viltskadornas kostnader, samt att arbeta tvärvetenskapligt

Förslaget om urbant träbyggande (10) är bra, och det är troligen viktigt att man gör en tillräckligt stor satsning för att stimulera detta. I förslaget anges att

det krävs materialforskning, och att detta även ska fokusera på påverkan på klimat, miljö och hälsa och därmed inte bara på de direkta byggkostnaderna.

Utbildning

Flera förslag fokuserar på att åtgärda brister i den skogliga utbildningen.

- AG 1: 3.2.1 Vässa forskning, högskola, universitet och yrkesutbildningar (stycke 2-5)
- AG 2: 5.5.2 Säkra och utveckla skogliga forsknings- och utbildningsmiljöer (punkt 2-4)
- AG 3: 5.2.2 Genomlys utbildningssystemet och identifiera kompetensluckor (stycke 1 och 3)
- AG 4: 5.2.2 Stärk internationaliseringen av utbildning och fortbildning

Skogsstyrelsen anser att förslagens utbildningsdelar kan slås ihop till ett förslag. Grundförslaget är att de skogliga utbildningarna ska utredas. Fokus i utredningen bör vara såväl skogsnäringsens som mångbrukets kompetensbehov och med tonvikt på bioekonomin och det hållbara cirkulära samhället samt att undersöka möjligheterna att stärka en internationalisering av utbildningarna.

Bland förslagen anges att en kandidat ska kunna gå vidare till master. Det är ett bra förslag. Däremot är det tveksamt om det finns förutsättningar för tre skogliga studieorter. Behovet av en studieort i södra Sverige är stort, så en satsning på säg Umeå och Växjö bör kunna vara ändamålsenlig.

Arbetsgrupp 1

3.1 Strategisk rekommendation: Lyft och utveckla skogens alla värden

3.1.1 Åtgärdsförslag – Kartlägg skogens alla värden

En kartläggning av skogens sociala värden genomförs. Tre länsstyrelser uppdras att genomföra och lämna en redovisning av kartläggningen, i samverkan med ett par pilotkommuner samt i dialog med markägare och andra intressenter.

En vägledning tas fram för hur man i fysisk och skoglig planering kan beskriva de sociala värdena i monetära och icke-monetära termer där ägande- och brukanderätten beaktas. Uppdraget riktas till Boverket och Skogsstyrelsen i samverkan med andra berörda aktörer t.ex. markägare, andra myndigheter och ideella organisationer.

Skogsstyrelsen är positiv till att värdera skogens sociala värden, både kvantitativt och monetärt. Till skillnad mot arbetsgruppens förslag anser dock Skogsstyrelsen att kartläggningen ska avse alla icke-monetära nyttor i skogen, inte enbart sociala värden, eftersom problemet idag är att det finns få värderingsstudier överhuvudtaget. Skogsstyrelsen anser att förslaget bör vara att lämpliga universitet, forskningsinstitutioner eller likvärdiga aktörer, ges i uppdrag att, utifrån nationalekonomisk teori och metod, genomföra värderingsstudier kring skogens alla icke-monetära nyttor. Med denna

utvidgning blir förslaget mer i linje med arbetsgrupp två förslag 5.4.1
Värdering av ekosystemtjänster.

3.1.2 Åtgärdsförslag – Skapa en centrumbildning för mångbrukande av skog

Skapa en centrumbildning för tvärvetenskaplig forskning kring mångbruk av skog. Centrumbildningen ges ett inledande uppdrag att utveckla modeller där värdet av skogens alla värden integreras i eller kombineras med traditionell skoglig analys.

Skogsstyrelsen anser att den tvärvetenskapliga forskningen kring skog är viktig. Förslaget om centrumbildningen för mångbrukande av skog är därför positivt men Skogsstyrelsen anser att förslaget bör breddas till fler områden än mångbruk. En fortsättning och utveckling av Mistraprogrammet Future skulle kunna vara ett alternativ.

3.1.3 Åtgärdsförslag – Skapa incitament för ökat mångbruk av skog

Ett regeringsuppdrag bör lämnas till relevanta myndigheter att analysera hur incitament kan skapas för att göra mångbruk mer attraktivt för markägare, entreprenörer och andra aktörer. Analysen ska baseras på erfarenheterna från förslag 1.1. och 1.2.

Formellt skyddad natur tillgängliggörs och marknadsförs för att utvecklas som besöksmål. Lokala entreprenörer och aktörer som verkar i sådana områden stimuleras och synliggörs.

En analys påbörjas kring kulturvärden i skogslandskapet utifrån kulturmiljömålet att bevara, utveckla och använda kulturarvet.

Skogsstyrelsen stödjer förslagen. I första förslaget är det viktigt att incitamentsstrukturen inte enbart identifieras utan att det därefter även vidtas åtgärder för att förändra densamma för att därigenom få effekter. I uppdraget bör det därför även ingå att ge förslag på vilka förändringar av incitamenten som krävs för att få effekter och resultat. I arbetet bör det även tydliggöras vilken roll staten respektive skogsnäringen har i att utveckla mångbruket av skog. Skogsstyrelsen menar att staten roll i huvudsak bör vara att vid marknadsmisslyckanden intervensera med styrmedel för att skapa förutsättningar för mångbruk. Andra och tredje förslaget bör ingå i det första förslaget eftersom det är en del i de åtgärder som kan komma ut av analysen av incitamentsstrukturen.

3.2 Strategisk rekommendation: Ett kunskapskliv för skogen

3.2.1 Åtgärdsförslag – Vässa forskning, högskola, universitet och yrkesutbildningar

Forskning: En satsning bör göras på spetsforskning inom relevanta områden för svensk skog, inklusive mångbruk och skogens sociala dimensioner. En särskild satsning på en centrumbildning för forskning inom mångbruk, (se förslag 3.1.2.).

Utbildning: Förändringar bör göras så att de skogliga högskoleutbildningarna ges i form av en grundnivå (skoglig kandidat) och en avancerad nivå (skoglig master). Efter avklarad kandidat- och masterexamen erhålls rätten att titulera sig Skogsmästare respektive Jägmästare. Det bör vara möjligt att läsa till

kandidat och master på åtminstone tre studieorter belägna i norra, mellersta respektive södra Sverige. Antalet platser till masterutbildningarna ska bidra till en hög akademisk nivå på masterexamen.

De skogliga utbildningarna bör i ökad grad vara möjliga att läsa på distans, då förbättrad tillgänglighet kan göra dem mer attraktiva för en bredare bas av sökande. För branschspecifika behov bör möjligheterna utforskas att, tillsammans med yrkeshögskolan, ta fram skogsrelevant påbyggnadskurs för personer med olika examen, t.ex. ingenjör och ekonom.

Universitet med skogliga utbildningar uppmanas att samverka med andra universitet och lärosäten för att bredda intresset för kurser om skogens nyttor. De bör ta fram anpassade kurser eller inlärningsmoduler som kan tillföra relevant kunskap om skogen för studenter inom discipliner som exempelvis pedagogik, design, vård och omsorg, turism och marknadsföring. Inrättandet av en skoglig översikt kurs, lik den som finns inom juridiken, d.v.s. juridisk översikt kurs (JÖKEN), bör övervägas.

Med avstamp i ovanstående förslag bör regeringen tillsätta en utredning med bred representation om hur de skogliga utbildningarna bättre kan svara specifikt mot skogsnäringens behov – men även hela mångbrukets kompetensbehov. Förslag på åtgärder för genomförande bör lämnas. En marknadsföringsinsats bör genomföras för att locka en bredd av sökande till de skogliga utbildningarna

Se avsnittet om forskning och utveckling ovan.

3.2.2 Åtgärdsförslag – Handslag om mer skog i skolan

Skogsfären (myndigheter, skogsnäringen, ideella organisationer) bör komma samman för att gemensamt slå fast att fler barn och ungdomar ska kunna mer om skog och att de ska vistas mer i skogen. Det behövs en grundläggande kunskap om skogen som plats för glädje, hälsa och lek och allemansrättens rättigheter och skyldigheter. Därtill behöver barn och unga ges ökade kunskaper om skogen som en nyckel till ett hållbart samhälle såväl som äldre och nya tiders skogsbrukande.

Eftersom kommunerna har ansvar för såväl skola, hälsa, vissa sommarjobb, ungdomsverksamhet och översiktlig planering är det lämpligt att kommunen får ett utökat ansvar för satsningen. Detta görs bland annat genom att kommunen skapar goda förutsättningar för vistelse i skogen under skoltid. Där det råder brist på skog nära skolor ska skolskogar etableras längre bort. Skogsstyrelsen får lämna stöd för skolsatsningar och uppdraget bör genomföras i samverkan med Arena skogen och kommuner. Naturvårdsverket får i uppdrag att stödja arbetet.

Uppdrag åt Skolverket eller annan aktör att utreda återinförande av friluftsdagar i grundskolan.

Skogsstyrelsen stödjer övergripande förslaget kring mer skog i skolan men anser att mycket talar för att anslaget bör breddas från skog till bioekonomi. Med bioekonomi får skogssektorn en framskjuten roll men sätts också in i ett bredare samhällsperspektiv i och med att även andra samhällssektorer inkluderas. I första hand bör ansvaret ligga på kommuner och myndigheter knutna till kommunal verksamhet.

Skogsstyrelsen anser att lärarutbildningarna behöver stärkas avseende hur skogen fungerar och vad skogen kan bidra med både för individen och samhället.

Förslaget att ge Skogsstyrelsen ett myndighetsuppdrag med tillsatta medel som aktörer kan söka för satsningar i skolan kan vara positivt men bör utredas närmare, särskilt mot bakgrund av att åtgärden breddas från skog till bioekonomi. I denna utredning bör även AG 2 5.5.4 Utveckla skogen i skolan ingå.

3.2.3 Åtgärdsförslag – Mer folk i skogen och mer skog i folket

För att uppnå ”mer folk i skogen och mer skog i folket” behöver kunskap om skogen utvecklas även utanför skolor och utbildningar. Den skogliga allmänbildningen och kunskap om allemansrätten kan ökas genom folkbildning och nya kreativa lösningar. Att de rättigheter och skyldigheter som allemansrätten innehåller nyttjas och respekteras förutsätter en bred kunskap om allemansrätten i samhället. Genom riktade stöd för samverkan stimuleras civilsamhället att tillsammans med nyanländas organisationer skapa möjligheter för dem till skogs- och naturupplevelser. En särskild satsning görs på att förmedla berättelsen om skogen. Skogsstyrelsen lämnar stöd till intressenter för genomförandet. Vad som ska gälla vid nyttjande av någon annans mark i gränslandet mellan allemansrätt och äganderätt, behöver förtydligas mellan markägare och nyttjare.

Skogsstyrelsen stödjer tanken att kunskap om skogen behöver utvecklas även utanför skolor och utbildningar. Även här bör området breddas från skog till bioekonomi. Vidare stödjer Skogsstyrelsen förslaget att fördela medel för att stimulera aktiviteter utförda av olika aktörer. I ett större perspektiv har förslaget troligen inte har någon större effekt. Det finns andra trender i samhället och starkare kommersiella krafter i samhället som konkurrerar om kunskapsförmedling. För att åstadkomma större kunskap om skog och bioekonomi är det sannolikt viktigare att åtgärder vidtas, både av staten och näringslivet, mot en kraftig omvandling av samhället, som berör alla aktörer i samhället, för att nå en bioekonomi.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget att turismnäring och ideella organisationer och representanter för markägare ska ta fram gemensam policy och avtal för verksamhet som bedrivs på privatägd skogsmark. Det är en grundförutsättning för ett ökat mångbrukande av skogen.

Skogsstyrelsen ser behovet att skapa incitament för att tillgängliggöra tätortsnära skogar för friluftaktiviteter, men noterar att förslaget är för allmänt hållet för att det ska gå att yttra sig om.

3.3 Strategisk rekommendation – Sätt fart på mångbrukandet av skogen

3.3.1 Åtgärdsförslag – Skapa Arena skogen – regionala utvecklings- och samverkansforum

Regionala forum bör inrättas för att sammanföra olika intressenter inom skogssfären för att skapa tillväxt, jobb och stärka ett brett värdeskapande av skogen. Arenan ska utgöra en bas för samverkansprocesser, utveckling och löpande dialog om de mångbrukade skogarnas aktuella frågor och utmaningar. Det behövs ofta regional och lokal implementering och anpassningar av nationella inriktningar. Den regionala arenan bör främja lokala dialoger.

Regeringen bör rikta ett erbjudande till aktörer med regionalt utvecklingsansvar i fem skogslän att som pilotregioner starta regionala ”Arena skogen”. Anslaget bör gälla ett år och i uppdraget ingår att redovisa framgångsfaktorer och förslag till fortsättning. Ambitionen är att alla regioner på sikt har ett sådant forum.

Länsstyrelserna blir en central part för aktörer med regionalt utvecklingsansvar att samverka med, vilket bör stödjas i regleringsbrev, likväl som att Tillväxtverket, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bör få i uppdrag att stödja pilotarenorna i frågor som berör myndighetens ansvarsområden. Regeringen bör även rikta ett uppdrag till Statskontoret att följa och utvärdera pilotregionernas arbete i syfte att ge stöd för framtida arbete.

Som fortsättning på det nationella skogsprogrammet bör det inrättas ett programkansli inom Regeringskansliet. Kansliet bör ha en pådrivande, kommunicerande och samordnande funktion för ökat mångbruk och de regionala arenorna likväl som genomförande av hela programmet.

Beträffande samverkansdelarna, se avsnittet om Samverkan och dialog. Förslaget Arena skogen bör slås ihop med ett flertal andra förslag, breddas och vara en del av framtida organiseringen av skogsprogrammet på regional nivå.

Åtgärdsförslaget kring fortsättningen av nationella skogsprogrammet anser Skogsstyrelsen vara alltför begränsat. Skogsstyrelsen stödjer istället AG 3s förslag under *Strategisk rekommendation 5.4*. Det förslaget är mer omfattande och har bättre förutsättningar att få till en samhällsomvandling mot en framgångsrik bioekonomi.

3.3.2.1 Åtgärdsförslag – Genomför förslag från den parlamentariska landsbygdskommittén delredovisning

Flertalet frågor som diskuterats i arbetsgruppen kan återfinnas i den parlamentariska Landsbygdskommitténs delredovisning och arbetsgruppen stödjer dess slutsatser när det gäller möjligheten att bo och verka på landsbygden.

Skogsstyrelsen kommer att som remissinstans yttra sig över Landsbygdskommitténs delredovisning.

3.3.2.2 Åtgärdsförslag – Utred artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker

Utred artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget och har tillsammans med Naturvårdsverket lämnat ett förslag om utredning till regeringen.

3.3.2.3 Åtgärdsförslag – Gör tillämpningen av strandskyddet mer rättvis över landet

En utvärdering bör göras av hur strandskyddslagstiftningen och dess tillämpning bättre kan möjliggöra dispenser för företagsverksamhet som är beroende av tillgång till strandnära lägen eller friluftsanordningar som bidrar till ökad tillgänglighet och rekreation.

Utformningen av LIS-instrumentet och de särskilda skälen för dispens från strandskyddslagstiftningen bör ses över för att uppnå ett mer ändamålsenligt strandskydd i hela landet.

Tillämpningen av reglerna behöver harmoniseras så att effekterna inte gynnar exploatering i städer framför exploatering i glesbygd.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget.

3.3.3.1 Åtgärdsförslag – Uppdra åt myndigheter och relevanta aktörer med ansvar för tillväxt och företagsutveckling att göra en satsning för skogens mångbruksföretag.

Uppdra åt Tillväxtverket att i samverkan med andra relevanta aktörer, t ex Vinnova och Almi, lämna förslag till åtgärder för att stärka mångbruksföretagande med skogen som bas. Det bör innefatta rådgivning, kompetensutveckling samt tillgång till investerings- och riskkapital. Därtill behövs ytterligare satsningar på nätverksbildande och kommunikationsstöd för att synliggöra det goda med produkter och tjänster med skogen som bas. Delar av detta arbete bör läggas inom Arena skogen, till vilken tillväxtmyndigheterna bör ha en stödande funktion. Växla upp skogen – inför ett mikrostöd för ökat företagande med mångbruk som bas.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget att uppdra till Tillväxtverket att ge förslag på åtgärder för att stärka mångbruksföretagande med skogen som bas. Däremot är specifikationen på vilka åtgärder som bör komma ut ur uppdraget olämpliga att lägga med i uppdraget eftersom det innebär att man föregriper Tillväxtverkets arbete.

Förslaget att Skogsstyrelsen tillsammans med andra ska utreda hur stödet Växla upp skog ska utformas kan vara relevant. Skogsstyrelsen ifrågasätter om mera statligt ekonomiskt stöd är en samhällsekonomisk motiverad åtgärd för att skapa mer mångbruk. Ekonomiska stöd till privata företag kan leda till att företagsidéer som inte är kommersiellt gångbara enbart blir tillfälliga, samtidigt som det finns en risk för snedvridning av konkurrensen där företag utan stöd slås ut. Istället för att kanalisera statliga ekonomiska stöd till

skogsföretag bör staten roll istället vara att skapa förutsättningar för mångbruksföretag.

3.3.3.2 Åtgärdsförslag – *Jobb i skogen för nyanlända och långtidsarbetslösa*

En satsning föreslås på skötsel av skog i skyddade områden, skolskogar och eftersatta röjningar samt områden med höga sociala värden.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget.

3.3.3.3 Åtgärdsförslag – *Satsa på digital information*

Gör Lantmäteriets och andra relevanta myndigheters kartmaterial tillgängliga för alla användare.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget och har i andra sammanhang drivit detta.

3.3.3.4 Åtgärdsförslag – *Regeringen bör göra en satsning för att stärka nätverk för skogsägande kvinnor*

Skogsstyrelsen får i uppdrag att stödja arrangerandet av en årlig samlande nätverksträff för skogsägande kvinnor.

Skogsstyrelsen anser stärkande av nätverk för skogsägande kvinnor är positivt men ställer sig mer tveksam till Skogsstyrelsens och statens roll, särskilt eftersom det finns etablerade skogsägarorganisationer. Primärt bör det vara en fråga för dem.

3.3.3.5 Åtgärdsförslag – *Trä och design*

I syfte att gynna efterfrågan av förädlade träprodukter såsom möbler och designföremål behövs kommunikation om dess fördelar. Mindre producenter kan behöva rådgivning i att paketera sitt träkoncept, ta sig till marknad och vidareutveckla sin affär. En centralt placerad resurs kan samordna nätverk och bidra till utveckling av förädlade träprodukter. Kontaktytorna bör öka mellan trä i design och arkitektur och allmänheten genom kreativa vägar, t ex genom satsningar i traditionella eller sociala medier.

Skogsstyrelsen är tveksam till om staten bör eller kan ansvara för denna typ av åtgärd. Branschföreningar och andra privata aktörer på marknaden är bättre lämpade.

3.3.3.6 Åtgärdsförslag – *Regeringen bör fortsätta verka för att säkra enskilda näringsidkares beskattningsneutralitet i relation till andra företagsformer*

Skogens särskilda förutsättningar med över tid ojämna intäkter och utgifter är viktiga i sammanhanget. Utformningen av regler för generationsskiften är viktigt för att stimulera till aktivt brukande.

Skogsstyrelsen instämmer i att beskattningsneutralitet mellan företagsformer är viktigt att vidmakthålla. Vidare tolkar Skogsstyrelsen förslaget som kopplat till förslagen i Skatteförenklingsutredningens betänkande (SOU 2014:68) som Skogsstyrelsen har yttrat sig över. I yttrandet framfördes bland annat:

- Skogsstyrelsen är positiv till utredningens ansats att ta fram förslag i syfte att förenkla och förbättra dagen skatteregler och samtidigt utgå från principer om skatteneutralitet och likvärdig beskattning oavsett företagsform eller ägarkrets.
- Skogsstyrelsen tycker att utredningens förslag förefaller leda till en mer förenklad skogsbeskattning för skogsägare.
- Skogsstyrelsen saknar dock en fullständig konsekvensanalys och kan därför inte ta slutlig ställning till utredningens förslag vilket är olyckligt eftersom skattereglernas utformning har stor betydelse för skogsbruket.

Arbetsgrupp 2

5.2 Strategisk rekommendation – Effektiv och dynamisk naturvård

Skogsstyrelsen delar arbetsgruppens bild av att det är ett problem att dagens skogsbruk antingen är hyggen, med hänsyn i de allra flest fall, eller skydd, utan möjlighet att ta reda på råvara som inte påverkar naturvärdena. Det behövs något däremellan som möjliggör fler värden i skogen. Förslagen går direkt in på olika varianter av lösningar. Skogsstyrelsen saknar en analys av vad som saknas för att faktiskt åstadkomma ett mer varierat skogsbruk. Ska vi uppnå ett ökat biomassauttag utan att äventyra skogens andra värden behövs det kunskap om och incitament för skötsel av skog för flera ändamål.

5.2.1 Åtgärdsförslag – Mer dynamisk naturvård, DYNA

- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen får i uppdrag att utreda hur arrendebaserade ersättningar kan konstrueras. En aspekt att ta hänsyn till är vad som händer när arrendet löper ut. Hänsyn ska även tas till hur skogens produktion påverkas (se även strategisk rekommendation om styrning mot svenska modellen 1.2).
- En lansering och genomförande av en ny ersättningsform bör innefatta förstärkt samverkan mellan skogsnäringen och ideella naturvärden, exempelvis i form av gemensamt upplagda och genomförda fortbildningar.

Skogsstyrelsen delar synen att det finns ett behov av mer dynamisk naturvård och stödjer förslaget att arrendebaserade ersättningar utreds. Flera motsvarande verktyg finns på jordbrukssidan. Tanken i punkt 2 om gemensamt upplagda och genomförda utbildningar är bra. Den har visat god effekt i skogsbruk/rennäringsfallet och även i några fall testats rörande skogsbruk/naturvård.

5.2.2 Åtgärdsförslag – Nya beskattningsregler för naturvårdsavtal

- Skatteverket får i uppdrag att utreda hur ersättningen vid naturvårdsavtal eller arrendebaserade ersättningar skulle kunna beskattas på ett mer ändamålsenligt sätt.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget men noterar att frågan har utretts i flera omgångar och bedömningen har varit att det inte funnits skäl att frångå praxis och skattetekniska principer och ändra beskattningstidpunkten för ersättningar från Naturvårdsavtal.

5.2.3 Åtgärdsförslag – Ersättningsmarker

- Lämplig myndighet får i uppdrag att analysera effektivitet, kostnad och naturvårdsnytta när det gäller ersättningsmark som verktyg i områdesskyddsarbetet.
- Om analysen visar att det är ett funktionellt verktyg bör:
- Ersättningsmark införas som ett stående erbjudande till markägare vid skydd av skogsmark där så är praktiskt möjligt.
 - Regeringen besluta om att tillgängliggöra statlig ersättningsmark i lämplig omfattning efter redogörelse av kostnaderna för ett sådant tillgängliggörande.

- Naturvårdsverket/Länsstyrelserna genomföra markbytesaffärerna med aktuella skogsbolag.
- Skogsbolag, kommuner och andra skogsägare uppmuntras att delta vid tre- eller flerparts-byten.
- Regeringen tillföra medel till Naturvårdsverket för inköp av ersättningsmark och ge länsstyrelserna möjlighet att arbeta med detta instrument.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget i punkt 1. Som lämplig myndighet förordar Skogsstyrelsen Statskontoret. Däremot ställer sig Skogsstyrelsen tvekan inför de åtgärder som föreslås då detta är att föregripa utredningen.

Vad gäller förslaget om tre- eller flerpartsbyten är erfarenheten att det är ytterst svårt att få till sådana. Det kan fungera i enstaka fall, men några större förhoppningar bör vi inte ställa.

5.2.4 Åtgärdsförslag – Utveckling av naturvårdande skötsel och restaurering av naturvärden och sociala värden

- Stimulera forskning för att utvärdera olika skötselåtgärder och betydelsen av naturvårdande skötsel, samt hur hänsyn och naturvårdande skötsel respektive skydd kan samverka effektivt.
- Skogsstyrelsen får i uppdrag att utarbeta förslag till ersättningssystem för att stimulera naturvårdande skötsel, inklusive restaurering.
- Naturvårdsverket, länsstyrelser och Skogsstyrelsen ser över och åtgärdar eventuella hinder som kan verka begränsande för naturvårdande skötsel inklusive restaurering.
- Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket får i uppdrag att i samråd med skogsbruket och forskningen ta fram rekommendationer, samt material för utbildning och rådgivning, för naturvårdande skötsel och restaurering.

Beträffande forskningsdelen, se avsnitt om Forskning och utbildning ovan.

Skogsstyrelsen är positiv till förslaget att utreda hur ett ersättningssystem för att stimulera naturvårdande skötsel och restaureringar ska utformas. I utredningen bör ingå att ge förslag på olika ersättningssystem, däribland ett mer marknadsanpassat system. I anslutning till detta bör ges förslag på staten respektive skogsbrukets roll och ansvar för att stimulera naturvårdande skötsel och restaurering. I utredningen kan ingå arbetsgruppens förslag att se över och åtgärda hinder för naturvårdande skötsel och restaurering. Slutligen anser Skogsstyrelsen att utredningen bör analysera huruvida denna åtgärd ska eller kommer att påverka skyddsarbetet med formella skydd och vilka konsekvenserna väntas bli.

Skogsstyrelsens konstaterar att förslaget kring rekommendationer, samt material för utbildning och rådgivning för naturvårdande skötsel och restaurering, finns inom ramen för Skogsstyrelsens verksamhet.

5.3 Strategisk rekommendation – Mer virke inom naturens gränser

5.3.1 Åtgärdsförslag – Bättre och effektivare föryngringar

- Inom ramen för Skogsstyrelsens arbete med skogsproduktion, utarbetas tydliga mål för föryngring (inkl. miljöhänsyn vid åtgärder).
- Forskningsinstitutioner och skogsbruket tar ansvar för riktade utvecklingsinsatser för att utveckla skonsam och effektiv markberedning.
- Forskningsinstitutioner och skogsbruket gör riktade satsningar för fortsatt kunskapsutveckling genom forskning och innovationer för stärkt skogsträdsförädling, t.ex. användning av gentekniska metoder som stöd för urval och säkra genetisk diversitet.
- Skogsbruket fortsätter utveckling av odlingsmetoder i plantskolan och utveckling av föryngringsarbetet.

Beträffande punkt 2 och 3, se avsnittet om Forskning och utbildning ovan.

Skogsstyrelsen stödjer i sig övriga delar av förslaget, men ser behov av att starkare koppla till de pågående klimatförändringarna och behovet av ett variationsrikt skogsbruk.

5.3.2 Åtgärdsförslag – Analyser, riskbedömningar och metoder för produktionshöjande åtgärder inom naturens gräns

- Forskningsinstitutioner gör riktade forskningssatsningar om produktionshöjande åtgärder genom effektiva skötselprogram för olika trädslag för att utvärdera kostnads/nytt – och riskaspekter för produktion, miljö och sociala värden.
- Skogsstyrelsen får i uppdrag vidareutveckla instrumentet ”adaptiv skogsskötsel”, en metod för att på ett systematiskt sätt utveckla nya hållbara produktionshöjande skogsskötselåtgärder.
- Skogsstyrelsen får i uppdrag att genomföra konsekvensanalyser av intensiva skogsbruks-metoder. Innan metoderna införs eller används i kraftigt ökad omfattning i skogsbruket ska dessa systematiskt analyseras och värderas utifrån tillgänglig vetenskaplig kunskap för effekter på olika ekosystemtjänster inklusive biologisk mångfald. Inom ramen för konsekvens-analysen bör även behov av styrmedel och försiktighetsmått för att undvika negativa effekter utredas.

Beträffande punkt 1, se avsnittet om Forskning och utbildning ovan.

Skogsstyrelsen är övergripande positiv till punkt 2, även om det kanske inte är det som brådskar mest. Modellen kan utvecklas vidare, men på kortare sikt är det mer nödvändigt att få erfarenhet genom att tillämpa den och därigenom få en grund för att förbättra modellen.

Vad gäller punkt 3 stödjer Skogsstyrelsen förslaget. Skogsstyrelsen har under 2016 initierat en Samverkansprocess skogsproduktion med primärt stora delar av skogsnäringen. Där är avsikten att tydligare beskriva vad som produktionsmässigt behöver genomföras, inklusive en åtgärdsplan om vem som gör vad. En tanke är att titta inte bara på rent tillväxthöjande åtgärder, utan även klimatanpassningar i skogsbruket, de senare för att minska de befarade ökade klimatrelaterade skogsskadorna.

5.3.3 Åtgärdsförslag – Mindre skogsskador

- Ansvarsfördelningen avseende olika typer av skogsskador klargörs, dels mellan myndigheterna, dels mellan myndigheter och skogsnäringen.
- Ökade resurser behöver avsättas för att minska skogsskadorna.
- Riktad forskningssatsning görs för ökad kunskap om viltets påverkan på virkeskvalitet, produktion och utveckling av kemikaliefria och miljöanpassade metoder för att minska svamp- och insektsskador.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen får i uppdrag att ta fram en modell för ersättning av insektsskadorna från skyddade områden.

För punkt 3, se avsnittet om Forskning och utbildning ovan.

Skogsstyrelsen stödjer förslagen i punkt 1 och 2 om skogsskador givet att förslaget breddas ytterligare. Att skapa en akutfond för snabbt uppkomna skogsskador, för att bekosta inventering, bekämpning och viss ekonomisk ersättning till markägare, är centralt om vi ska ha förutsättningar att bekämpa de skogsskadegörare vi befärrar kommer. De stora stormarna vi haft hittills, bl.a. Gudrun, har tagit alltför lång tid att hantera, vilket bl.a. skapat svåra förhållanden kring reservat. Framtida skador måste hanteras väsentligt snabbare för att undvika onödiga och stora ekonomiska förluster. Att möjliggöra en snabbare skadehantering är väsentligt viktigare än en ersättning av insektsskador från skyddade områden (punkt 4). Snarare finns det en risk att ersättning kan minska incitament för skogsägare att ta bort skadad skog, vilket kan ytterligare försena och förvärpa skadorna.

Skogsbruket torde vara mest lämpad att bedöma nivån på de investeringar som krävs och ställa detta i relation till vinsterna i form av bättre kvalitet och timmerutfall.

5.3.4 Åtgärdsförslag – Variationsrikt skogsbruk för bättre ekonomi och kvalitet

- Ökad rådgivning för kvalitetsproduktion genom variation i skogsbruket. Rådgivning och information bör utvecklas och anpassas till ny kunskap och nya förutsättningar i syfte att öka skogsbrukets aktörers kunskaper om olika metoder för att främja kvalitetsegenskaper och det ekonomiska värdet av skogsproduktionen.
- Skogsstyrelsen och forskande institutioner får i uppdrag att utveckla och implementera program för effektivare bland- och lövskogsskötsel.

Skogsstyrelsen är övergripande positiv till punkt 1 om en ökad rådgivning för kvalitetsproduktion. Observera att det knappast kan vara frågan om att myndigheterna bedriver traditionell enskild rådgivning. Snarare bör man sträva efter att nyttja modern och kostnadseffektiv kommunikationsteknik. Även roll och ansvarsfrågan behöver ses över. Mycket talar för att marknadsaktörerna bör stå för huvuddelen av insatserna och att myndigheterna säkerställer kvalitet och inriktning på insatserna.

Den koppling som görs i förslaget mellan ökad variation i skogsbruket och kvalitetsproduktion kan vara feltänkt. En ökad variation i skogsbruket, väl utförd som klimatanpassningsåtgärder och nödvändig hänsyn, kan minska

befarade skador och skapa andra värden än produktion/ekonomi. Däremot är det tveksamt om åtgärderna i sig bidrar till en högre virkeskvalitet.

Beträffande punkt 2, om att utveckla och implementera program för effektivare bland- och lövskogsskötsel, stödjer Skogsstyrelsen förslaget.

5.3.5 Åtgärdsförslag – Skogsbruket utvecklas mot ökad skonsamhet och mindre förbrukning av fossila bränslen

- Geografisk information, t.ex. laserscanningsdata, från bland annat Lantmäteriet tillgänglig-görs som öppna data.
- Tredimensionella data om skogen börjar samlas in regelbundet. Alla relevanta data om vattenskydd, fornminnen, naturskyddade områden kvalitetssäkras och görs tillgängliga på GIS-plattform.
- Speciell utlysning görs för att säkra att utvecklingsresurser tillförs projekt för att utveckla skonsam drivnings -och markberedningsteknik.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget i punkt 1, vilket är likvärdig med arbetsgrupp ett och deras förslag 3.3.3.3 Satsa på digital information.

Skogsstyrelsen stödjer även förslaget i punkt 2. En del av denna data finns idag på Skogsstyrelsens hemsida och Mina sidor.

För punkt 3, se avsnittet om forskning och utbildning.

5.3.6 Åtgärdsförslag – Fortsatt fokus på produktivitet och effektivitet

- Innovationssystemet i skogssektorn förstärks genom deltagande av skogsnäringen, staten och forskande institutioner för att säkra fortsatt produktivitetsförbättring inom både avverkning och skogsvård.
- Prioritet ges åt utveckling av hela skogsbrukskedjan, så att åtgärder optimeras i ett helhetsperspektiv. Ansvar forskningsinstitutioner (bl.a. Skogforsk) och skogsnäringen.
- Mer kunskap för att förstå hur man arbetar optimalt med hela förnygringskedjan tas fram. Bättre nyttjande av data som insamlats i samband med avverkning för vidare användning i skogsvårdsarbetet eftersträvas.
- Skogsstyrelsen får i uppdrag att genomföra en rådgivningsinsats kring nyttjandet av modern teknik och implementering av ett ståndortsanpassat skogsbruk.

För punkt 1 och 2, se avsnitt om Forskning och utbildning.

Skogsstyrelsen stödjer punkt 3 och 4. Angående punkt 4 så finns stora delar av anslaget i den kommunikationskampanj Skogsstyrelsen driver nu i höst – Logga in i din skog!

5.3.7 Åtgärdsförslag – Utveckling av metoder för bättre tillvaratagande av virke

- Skogsstyrelsen får i uppdrag att undersöka hur ett ökat utnyttjande av rundved och GROT kan ske, inom naturens gränser.

- Forskningsfinansiärer och forskningsinstitutioner bör tillsammans med skogsnäringen medverka till att forskningsresurser tillförs för att utveckla lönsam hantering av rundved och biobränsle.

Skogsstyrelsen är positiv till förslaget i punkt 1 att undersöka hur ett ökat nyttjande kan ske av virke och GROT, men anser att det främst bör utföras av forskningsorganisationer som SLU och Skogforsk, samt delvis av skogsbrukets aktörer.

Angående punkt 2, se avsnitt om Forskning och utbildning.

5.4 Strategisk rekommendation – Balans mellan skogens värden – ekosystemtjänster från ord till handling

5.4.1 Åtgärdsförslag – Värdering av ekosystemtjänster

- Sektorsansvariga myndigheter får i uppdrag att definiera och kvantifiera värdet av EST, där så är möjligt. Myndigheternas arbete bör ske i samråd med skogsägare och civilsamhället.
- Forskningsinstitutioner får i uppdrag att bistå myndigheterna med underlag för att kunna beräkna värdet av EST där relevant, aktuell kunskap saknas.
- Forskningsfinansiering om metoder för beskrivning och kvantifiering av olika ekosystemtjänster inklusive bristanalyser.

Dessa tre åtgärder är likvärdiga med AG 1s förslag 3.1.1 Kartlägg skogens alla värden. För Skogsstyrelsens syn, se det förslaget ovan.

5.4.2 Åtgärdsförslag – Plattformer för avvägningar mellan ekosystemtjänster

- Lämpliga myndigheter får i uppdrag att utreda hur rådgivande plattformar kan utformas för att hantera avvägningar mellan ekosystemtjänster på regional och lokal nivå.
- Lämpliga myndigheter får i uppdrag att utreda hur rådgivande plattformar kan utformas för att hantera avvägningar mellan ekosystemtjänster med bred representation från myndigheter med sektorsansvar, näringarna och företrädare för civilsamhället.
- Efter genomförd utredning utser regeringen huvudmän för plattformar på lokal, regional och nationell nivå.

Se avsnittet om Samverkan och dialog ovan.

5.4.3 Åtgärdsförslag – Variationsrikt brukande av skogen

- Skogsstyrelsen får i uppdrag att stimulera ett mer variationsrikt skogsbruk genom spridning av forskningsresultat, samt utveckling av informations- och rådgivningsarbetet så att skötselmetoder för ett mera variationsrikt skogsbruk blir mer allmänt kända och implementerade.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget.

5.4.4 Åtgärdsförslag – Landskapsstrategi för alla ekosystemtjänster

- Att ett helhetsgrepp tas på arbetet med ekosystemtjänster genom att förbättra kunskaps- och planeringsunderlagen, utveckla nya verktyg för att

sammanväga olika ekosystemtjänster och utveckla arbetssätt och metoder för att utveckla landskapsstrategier i dialog och samverkan med skogsägare och andra berörda intressenter.

Skogsstyrelsen menar att frågan är viktig. Förslaget anvisar ett arbetssätt, något förenklat genom att samla ihop ett gediget material av underlag och processer till en Landskapsstrategi.

Skogsstyrelsen är i princip positiv, men noterar att de underlag som behövs är omfattande och förordar att metoden prövas, utvecklas ytterligare och utvärderas, på ett antal mindre landskapsområden.

För förslagets samverkansdelar, se avsnittet om samverkan och dialog ovan.

5.4.5 Åtgärdsförslag – Utveckla affärsmodeller och ersättning för ekosystemtjänster

- Lämpliga myndigheter får i uppdrag att utreda hur markägare bättre ska kunna tillgodogöra sig värdet av kommersiellt nyttjande av ekosystemtjänster på dennes mark.
- Ökad kunskapsutveckling och forskning om innovativa affärsmodeller för nyttjande av olika ekosystemtjänster utöver virkesproduktion.

Punkt 1 har stora likheter med AG1 3.2.3 Mer folk i skogen och mer skog i folket, sista punkten. Skogsstyrelsen stödjer det förslaget och även detta.

För punkt 2, se avsnittet om Forskning och utveckling.

5.4.6 Åtgärdsförslag – Vilt och skog i balans

- Regeringen tillser att ekonomiska resurser säkras för att genomföra viltförvaltningen och de inventeringar som behövs.
- Ändringar görs i relevanta förordningar för att införa viltskötsel- och viltförvaltningsområden, istället för älgskötsel- och älgförvaltningsområden samt att tydliggöra viltförvaltningsdelegationernas nya ansvar och mandat.
- Naturvårdsverket ges i uppdrag att ta fram föreskrifter för viltskötsel- och viltförvaltningsområden som bygger på flerarts- och samförvaltning, samt betonar behovet av bred kompetens i skötselområdena och i viltförvaltningsgrupperna.
- Forskningsrådet Formas gör en riktad utlysning om hur skador av vilt på grödor och skog kan förebyggas, samt direkta och indirekta kostnader för skador och för olika skadeförebyggande åtgärder.
- Skogsstyrelsen ges i uppdrag att sprida de goda resultat som erhållits i projekt Mera tall till främst älg/viltförvaltningsgrupper i hela landet. Bra
- SLU ges i uppdrag att i samverkan med Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Viltskadecenter och länsstyrelserna utbilda viltskötselområden, viltförvaltningsgrupper, viltförvaltningsdelegationer och företrädare för brukare och jägare samt övriga delar av civilsamhället i skadeförebyggande åtgärder.

Skogsstyrelsen är övergripande positiv till förslagen som bör kunna medföra vissa förbättringar men befarar att förslagen är otillräckliga. I grunden är det

Skogsstyrelsens uppfattning att stammarna av flera av klövvilten på stora områden måste minskas för att få ner skador på skog och andra värden i samhället till acceptabla nivåer.

För punkt 1, extra finansiering till systemet behövs.

För punkt 2 och 3 är det bra att inte bara prata älg, utan även inkludera övriga relevanta viltarter.

För punkt 4, se avsnittet om Forskning och utbildning.

För punkt 5 är Skogsstyrelsen redan igång och sprider erfarenheterna från Mera Tall.

5.4.7 Åtgärdsförslag – Renskötsel och skogsbruk i samverkan

- Kunskapshöjande insatser för skogsbruket/rennäringen på respektive sida.
- Renbruksplaner – säkerställa utveckling av systemet samt finansiering för detta, här behövs stöd för samebyarna i arbetet.
- Rådgivning och stöd stärks genom inrättande av ett kunskapsstöd (en ”skogsnod”) om skogsbruk/renskötsel på Svenska Samernas Riksförbund.
- Initiera målarbete för renskötsel, för att skapa en jämlik spelplan.

Skogsstyrelsen stödjer förslagen. För punkt 1 så finns utbildningen Skog och ren tillgänglig på webben, med goda erfarenheter från genomförande av sådana utbildningar. Punkt 2 är allmänt bra och punkt 3 definitivt värd att pröva, liksom punkt 4, att utveckla målbilder för renskötseln. Det förefaller kunna vara en framgångsrik väg.

5.5 Strategisk rekommendation – Kunskapslyft för skogen

SE AG1, 3 och 4

5.5.1 Åtgärdsförslag – Förstärkt finansiering av tillämpad forskning och innovation

- Forskningsfinansiering säkras för att tillgodose behov avseende tillämpad forskning för ökad skogsproduktion som finns identifierade i Kunskapsplattform för skogsproduktion.
- Skogsstyrelsen erhåller resurser för en särskild satsning på forsknings- och försöksverk-samhet för att bygga upp en kunskapsbas för de båda jämställda skogspolitiska målen.
- Finansiering för tillämpad forskning och utveckling av metoder för beskrivning och kvantifiering av skogens olika ekosystemtjänster, hur de beror av varandra samt hur nyttjande av en ekosystemtjänst påverkar andra. Utlysningar ska stimulera samverkan mellan olika forskningsdiscipliner för att säkerställa en helhetssyn för hållbart nyttjande av skogen.
- Säkerställ och vidareutveckla fortsatt forskning på landskapsnivå kring tillväxthöjande åtgärder och påverkan på andra ekosystemtjänster. Inrätta ett dialogforum med uppgift att samla, bearbeta och sprida kunskap om skogsrelaterad FoU.

Se avsnittet om Forskning och utbildning ovan.

5.5.2 Åtgärdsförslag – Säkra och utveckla skogliga forsknings- och utbildnings-miljöer

- Etablera forskarskola inom området skogshushållning.
- Översyn för förbättring och innovativ utveckling av högre skoglig utbildning.
- Mer marknadsföring och större ekonomiska resurser för skogliga grundutbildningar.
- Utredda behov av ytterligare lokalisering till södra Sverige för intag till högre skoglig grundutbildning.

Se avsnittet om Forskning och utbildning ovan.

5.5.3 Åtgärdsförslag – Riktad satsning på breddad kompetensutveckling för skogsbrukets aktörer

- Skogssektorn behöver utveckla olika utbildningar (inklusive bland annat Kunskap Direkt och Skötselskolan) för anställda inom skogssektorn samt skogsägare för att öka kunskapen om skogens alla olika ekosystemtjänster och dess betydelse för att uppnå olika klimat-, miljö- och hållbarhetsmål.
- Skogsbruket tar ansvar för att i samverkan med andra aktörer fördjupa kunskap om alla ekosystemtjänster i hela skogsbrukskedjan inklusive krav i samband med upphandling av skogliga tjänster.
- Skogsägare stimuleras att med bättre underlag och ökad kunskap sätta egna mål för sitt skogsbruk, vilket ökar engagemang och intresse samt skapar variation, t.ex. kopplat till skogsbruksplanerna.
- Tillämpad forskning om hur skogsbruksplaner kan utvecklas att innefatta flera ekosystem-tjänster och knyta an till bl.a. landskapsanalyser genomförs.

Skogsstyrelsen stödjer övergripande förslagen. Det kommer att finnas ett behov att sortera fram vilka åtgärder som troligen är effektivast.

För punkt 4, se avsnitt om Forskning och utbildning ovan.

5.5.4 Åtgärdsförslag – Utveckla skogen i skolan

- Undersöka om konceptet ”Skogen i skolan” kan breddas till att omfatta hållbar produktion av alla skogens ekosystemtjänster.
- Säkra finansiering av Skogen i skolan genom ett tydligt utpekat långsiktigt ansvar för genomförande i hela landet.
- Undersöka möjligheterna att föra in Skogen i skolan-konceptet i grundskolans läroplan.

Se avsnitten om Samverkan och dialog ovan.

Ett liknande förslag finns av AG 1 och 3.2.2 Handslag om mer skog i skolan. Det förslaget handlar inte specifikt om nuvarande satsning *Skogen i skolan* utan kan tänka sig andra lösningar också.

Skogsstyrelsen är tveksam till om Skogen i skolan konceptet bör föras in i grundskolans läroplan. Ansatser med utomhuspedagogik mm fungerar bra på

frivillig grund och vi befarar att en hårdare regelstyrning i det här fallet kan bli kontraproduktiv.

5.6 Strategisk rekommendation – Styrning mot svenska modellen för brukande av skog 1.2

- En nulägesbeskrivning och utvärdering av den svenska modellen genomförs.
- Översyn görs av styrmedel och underlag tas fram bestående av förslagen nedan 5.6.1 – 5.6.5.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget. Den svenska skogsbruksmodellen har tillämpats i mer än tjugo år varför den föreslagna nulägesbeskrivningen och utvärderingen är väl motiverad.

5.6.1 Åtgärdsförslag – Utredning om styrmedel för landskapsstrategier

Det bör utredas:

- hur en helhetssyn för markanvändning kan främjas –
- hur samverkan bör ske mellan berörda myndigheter, skogsägare, vetenskaps- och civilsamhället, se även förslag till plattformar under 5.4.2 behovet av kartläggning/kunskapsinsamling av skogens sociala, kulturella och biologiska värden,
- hur uppgifter om olika typer av underlag kan samlas in och sammanställas för att underlätta och kvalitetssäkra arbetet med landskapsstrategi
- styrmedelsbehov avseende förslaget om arrendebaserade ersättningar (4.3.1) (nog fel ref avser nog 5.2.1).

Skogsstyrelsen stödjer punkt 1 i förslaget som bedöms vara värd att utreda. Övriga punkter förefaller täckas in av andra förslag.

Punkt 2 uppfattar vi täcks in väl i det samlade förslaget om Arena Skogen och punkt 3 bör täckas in av AG 2 5.4.4 Landskapsstrategi för alla ekosystemtjänster. Punkt 4 om arrendebaserade ersättningar verkar täckas in av AG 2 5.2.1.

5.6.2 Åtgärdsförslag – Utredning om ett förenklat regelverk

- Regelverket bör utredas i syfte att uppnå tydlighet och förenklingar för att underlätta i skogsägarens vardag och bidra till ett helhetsperspektiv på skogslandskapet.

Skogsstyrelsen anser att det är i linje med övergripande politik att regelförenkla. Det skogliga regelverket är rätt gammalt. Både förhållanden och kunskapsläge har i flera fall förändrats. Det bör finnas en potential att förenkla på ett antal punkter som idag inte anses utgöra stora samhällsproblem. Samtidigt har det dykt upp delvis nya problemställningar som kanske är för svagt reglerade. Sammantaget finns skäl att ytterligare se över och förenkla det skogliga regelverket.

5.6.3 Åtgärdsförslag – Översyn av artskyddsförordningen

- Artskyddsförordningen och dess tillämpning i skogsbruket utreds.

Förslaget är i stort identiskt med AG 1 3.3.2.2. SKS stödjer förslaget och har tillsammans med Naturvårdsverket redan föreslagit detta för regeringen.

5.6.4 Åtgärdsförslag – Utredning av mål för produktion

- Ett skogsproduktionsmål, inklusive frågan om hållbar avverkningsnivå bör utredas.

Skogsstyrelsen arbetar med en Samverkansprocess skogsproduktion – där bl.a. den här frågan adresseras.

5.6.5 Åtgärdsförslag – Kunskapsunderlag för skydd av skog

- Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket får i uppdrag att låta en brett sammansatt grupp av ledande naturvårdsforskare göra en bristanalys av behoven att avsätta skog för naturvård och att med utgångspunkt i bristanalysen beskriva konsekvenser för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och skogsproduktion vid olika nivåer på skydd av skog. En samhällsekonomisk konsekvensanalys ingår i uppdraget.
- I analysen ska den samlade effekten av formella avsättningar, frivilliga avsättningar och generell hänsyn utvärderas.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget.

Arbetsgrupp 3

5.1 Strategisk rekommendation – Samhällskontrakt för en växande bioekonomi

5.1.1 Åtgärdsförslag–Samhällskontrakt för en växande bioekonomi

Upprätta ett samhällskontrakt för bioekonomi och kommunicera vilka konsekvenser detta vägval medför inklusive hur landsbygd och stad berörs, liksom medverkan av olika branscher och samhällsaktörer. Identifiera och åtgärda olika hinder för omställningen. Ta fram en tydlig och enhetlig definition för bioekonomi och för in detta som ett kriterium i LOU, lagen om offentlig upphandling.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget som är en grundförutsättning för en växande bioekonomi. Förslaget får stora konsekvenser, inte enbart för skogssektorn, utan för alla sektorer och medborgare i hela samhället. Skogsstyrelsen instämmer i att detta samhällskontrakt mot en växande bioekonomi kräver ett tydligt politiskt ställningstagande och en verklig vilja att vidta åtgärder både från stat och näringsliv. Vidare instämmer Skogsstyrelsen i att detta innebär politiska beslut som främjar en övergång till bioekonomi och en öppenhet och tydlighet vilka konsekvenser detta samhällskontrakt medför.

Skogsstyrelsen delar arbetsgruppens bedömning att ansvaret för åtgärden är delat mellan staten och näringslivet. Samtidigt är det viktigt att kommunicera till civilsamhället och medborgarna. Slutligen stödjer Skogsstyrelsen de förslag som anges i punktform under åtgärden.

5.2 Strategisk rekommendation – Stärka grundläggande tillgångar

5.2.1 Åtgärdsförslag–Trygga tillgången till råvara för optimalt värdeskapande

Öka samhällsnyttan genom att stimulera ett aktivt brukande av skog inom ramen för nuvarande skogspolitik med frihet under ansvar och ägande-/brukanderätten. Främja innovationer som riktar sig mot ökad och hållbar skogsproduktion samt effektiva och skonsamma försörjningssystem. Säkerställ att marknaden styr råvaruanvändningen längs hela värdekedjan.

Skogsstyrelsen stödjer förslagen vilket innebär fortsatt arbete mot ett hållbart skogsbruk och att stimulera innovation och infrastrukturförstärkning.

Skogsstyrelsen instämmer i det principiellt viktiga ställningstagande att marknadskrafterna ska styra skogsråvarans användning och styrmedel ska vara teknik- och konkurrensneutrala.

5.2.2 Åtgärdsförslag – Genomlys utbildningssystemet och identifiera kompetensluckor

Tillsätt en utredning med direktiv att utreda utbildningssystemet för att identifiera kompetensgap kopplade till utvecklingen av bioekonomin och det hållbara cirkulära samhället.

Ta fram ett koncept som inkluderar hela kedjan, från förskola till universitetsutbildning och forskning, för att möta identifierade kompetensgap.

Ta fram ett utbildningsprogram för: beslutsfattare, tjänstemän och lärare inom offentlig sektor och andra intressenter.

Se avsnittet om Forskning och utbildning ovan.

5.2.3 Åtgärdsförslag – Säkerställ en väl fungerande infrastruktur

Utgångspunkten bör vara tillgänglighet och tillförlitlighet i hela landet. Utforma en gods-strategi med fokus på för näringslivet viktiga stråk och noder samt bygg bort flaskhalsar. Öka resurserna för underhåll, inte minst på de lågtrafikerade banorna samt gör en riktad satsning på vägarnas bärighet. Tillämpa fyrstegsprincipen för effektiva infrastrukturåtgärder. Ge Trafikverket i uppdrag att uppdatera samhällsekonomiska kalkylmodeller för infrastrukturinvesteringar så att godsets samhällsnytta synliggörs.

Skogsstyrelsen stödjer förslagen. En väl fungerande infrastruktur är en grundförutsättning för en framtida konkurrenskraftig skogsnäring. Infrastrukturen är även viktig för mångbruk och annat värdeskapande på landsbygden och staden

5.2.4 Åtgärdsförslag – Starta ett innovationsprogram för produktion och processer

Tillskapa ett innovationsprogram för "Teknikgenombrott i skogsnäringens värdekedja" för produktion och processer. För tillräcklig finansiell volym och verkan bör det utformas som ett samarbetsprogram mellan akademi, stat och industri. Staten bör med sina fonder, såsom SwedeInvest, mer aktivt gå in och stödja mindre maskintillverkare och innovatörer för teknikgenombrott, exempelvis i form av försöks- eller demonstrationsanläggningar. Digitaliseringen skapar förutsättningar för ytterligare process- och produktutveckling i hela värdekedjan.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget. Det finns stark koppling till AG 2 5.3.6 Fortsatt fokus på produktivitet och effektivitet. Det förslaget är mer forskningsinriktat. Sammantaget ger förslagen en god bredd på insatserna.

5.3 Strategisk rekommendation – Möjliggöra övergång till bioekonomi

5.3.1 Åtgärdsförslag – Näringspolitik för stärkt konkurrenskraft

Utför en översyn av styrmedel i syfte att åstadkomma regelförenkling som berör skogsnäringen. Nationella styrmedel ska styra mot en omställning till bioekonomi, inte hindra. Primärt handlar det om områdena Hållbara transporter, Energi & klimat samt Miljöregler. Klimatpolitiken bör stimulera en hög skogstillväxt och ett aktivt skogsbruk. Styrmedlen ska vara teknikneutrala och marknadsanpassade. Varje politiskt förslag på förändringar som berör näringen behöver analyseras hur det påverkar industrins konkurrenskraft innan beslut tas.

Skogsstyrelsen stödjer förslagen. Styrmedel bör utformas så att de långsiktigt bidrar till att öka efterfrågan av hållbara biobaserade produkter och därmed en omställning till en bioekonomi. Vidare bör styrmedel styra mot ökad efterfrågan på biobaserade produkter längs hela värdekedjan, inte enbart på

slutprodukter till konsumenter. Detta bör avse hela ekonomin, inte enbart vissa områden som nämns i åtgärdsförslaget, för att verkligen styra mot en samhällsomvandling och bioekonomi.

5.3.2 Åtgärdsförslag – Förstärkt innovationskraft och kommersialisering av forskning

Förverkliga omställningen till en bioekonomi genom ökade medel och samverkan längs hela kedjan från forskning via test- och demoanläggningar till implementering och kommersialisering, med ökat fokus på de senare delarna.

Långsiktiga och förutsägbara styrmedel syftande till att minska de förnybara alternativens initiala merkostnad. Ökade medel för stöd till uppskalning och processteknikutveckling för att överbrygga gapet mellan laboratorieskala och kommersiell produktion. Förstärkt och uthållig finansiering av kapitalintensiva investeringar med lång återbetalningstid. Genomför en översyn av immateriella rättigheter med målet att komma snabbare från forskning och vetenskapliga publikationer till implementering genom att skapa incitament för forskare att även meriteras av patent och implementering.

Skogsstyrelsen uppfattar förslaget som ett av de viktigaste för att ställa om och åstadkomma en stärkt bioekonomi. Förslaget tolkas som att staten bör intervensera med ekonomiska styrmedel i form av koldioxidskatter eller likvärdiga instrument för att prissätta (internalisera) de negativa effekterna som fossila material ger upphov till. Därigenom gynnas de förnybara alternativen. Skogsstyrelsen stödjer förslaget och vill betona att ekonomiska styrmedel inte enbart bör införas på slutprodukter utan all fossil insatsmaterial i produktion och längs hela värdekedjan. På så sätt kan skogsråvaran konkurrera på lika villkor gentemot andra fossila råvaror och verklig styrning mot bioekonomi kan åstadkommas.

Skogsstyrelsen stödjer även förslaget med ökade medel och samverkan längs hela värdekedjan från forskning, test- och demoanläggningar till implementering och kommersialisering, med ökat fokus på de senare delarna. När det gäller forskning och utveckling är det viktigt att tydliggöra statens och skogsnärings roll.

5.3.3 Åtgärdsförslag – Etablera och vidareutveckla innovations- och samverkansmiljöer för nya varor och tjänster

Stimulera samverkan med andra branscher genom att erbjuda och uppmuntra nytänkande inom den skogliga näringen, vilket förutsätter en ömsesidig vilja att mellan branscher utbyta kunskap över traditionella näringsgränser. Härigenom ges möjligheter att utveckla näringen och driva nyindustrialisering med nya aktörer och entreprenörer som skapar innovationer och nya affärer kopplade till skogen och näringen.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget. En ökad korsbefruktning mellan branscherna bedöms ha en stor potential.

5.3.4 Åtgärdsförslag – Stimulera urbant träbyggande

Utveckla industriella träbyggnadsprocesser och utför en översyn av och förändra incitamentsstruktur i byggprocessen ur ett livscykelperspektiv. Intensifiera materialforskning och dess påverkan på klimatet, hälsa och miljö. Driv aktivt standardisering inom EU och internationellt. Främja innovativt byggande genom att skapa experiment- och innovationsprojekt.

Skogsstyrelsen stödjer förslagen. I produktionsfasen finns ett stort behov av att analysera hur styrdelmixen bör utformas för att internalisera dagens negativa klimat- och miljöeffekter fullt ut, både vad gäller material och andra insatsvaror samt produktionsprocesser.

5.3.5 Åtgärdsförslag – Skapa en gemensam svensk kommunikationsplattform

Lansera för internationella marknader en kommunikationsplattform för det förnybara och cirkulära samhället med bioekonomi från hållbart skogsbruk som bas. Syftet är att på ett attraktivt sätt tydliggöra de bidrag till samhällsutmaningar som den svenska skogen och dess varor och tjänster kan generera.

Skogsstyrelsen stödjer förslagen och instämmer i att hur omvärldens ser på svenska bioekonomin är avgörande, inte bara för exporten utan också för att attrahera talanger, kapital, forskning etc. Vidare instämmer Skogsstyrelsen i att en samlad kommunikationsplattform är bättre än enskilda kampanjer och produkter samt att samarbete med konsumentnära svenska företag med internationellt starka varumärken är avgörande. Även samarbete med andra länder och att selektera till vissa strategiska marknader är av stor vikt.

5.4 Strategisk rekommendation – Genomförande av ett nationellt skogsprogram inom ett bioekonomiskt ramverk

5.4.1 Åtgärdsförslag – Genomförandet av ett nationellt skogsprogram inom ett bioekonomiskt ramverk

Avgörande för en lyckad implementering av det nationella skogsprogrammet är långsiktighet och fortsatt dialog. Organisationen föreslås bestå av ett (1) *Skogssekretariat* för det nationella skogsprogrammet, som en länk mellan regering och myndigheter samt parterna som är involverade i förankring, genomförande och uppföljning. Sekretariatet består av en styrelse och ett programråd (politiker, intressenter, akademi). Sekretariatet är ansvarigt för rådgivning till regeringen om innehåll, utvärdering och revision av skogsprogrammet.

På en övergripande samhällsnivå inrättas ett (2) *Bioekonomiskt samverkansprogram* för utveckling av den svenska bioekonomin där det *nationella skogsprogrammet* är en del samt en (3) *Bioekonomiberedning* som ansvarar för ett sammanhållet parlamentariskt arbete med den svenska bioekonomin.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget till genomförande av ett nationellt skogsprogram. Förslaget är bättre än förslagen i de andra arbetsgrupperna.

Här inlemmas skogsprogrammet i ett större sammanhang i form av en bioekonomiberedning och därunder samverkansprogrammet för en biobaserad och cirkulär ekonomi. Ett skogsprogram utan de övergripande nivåerna riskerar att isolera skogsfrågorna med svagt intresse från andra sektorer.

Arbetsgrupp 4

Skogsstyrelsen uppfattar att vikten av goda institutioner och governance till stora delar saknas i förslagen som kopplar till politiken för global utveckling (PGU). Det vore värdefullt om det kan stärkas. Det är också ett av de områden där Sverige verkligen kan bidra.

5.1 Strategisk rekommendation: Prioritera skog i svensk utrikespolitik

Mot bakgrund av skogens betydelse för svensk sysselsättning och samhällsutveckling, vår erfarenhet och kunskap om arbetet med hållbart brukande och den pågående omställningen till ett fossilfritt välfärdsland, kan, och bör, Sverige med trovärdighet och kraft prioritera skogens roll för en hållbar global utveckling i våra förbindelser med och politik gentemot andra länder.

Skogsstyrelsen delar arbetsgruppens syn om möjligheterna i att lyfta svenska erfarenheter och kunskaper i utrikespolitiken och menar att det blir än starkare om perspektivet vidgas från skog till bioekonomi, som skogen kan utvecklas inom och bli en stor och viktig del av.

5.1.1 Åtgärdsförslag: Etablera skogen som en profilfråga i svensk utrikespolitik

Prioritera skogens roll och möjligheter för den globala hållbara samhällsutvecklingen och etablera skogen som en profilfråga i svensk utrikespolitik. En handlingsplan med prioriterade sakfrågor blir en del av berörda departements verksamhetsplaner och ledarskap och sam- ordning stärks genom inrättande av en skogsambassadör.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget givet att förslaget breddas mot bioekonomi och med betoning på hållbart brukande. Exempelvis urfolks rättigheter kan betonas tydligare. En skogsambassadör bör arbeta nära miljöambassadören.

5.2 Strategisk rekommendation: Internationalisera utbildning, forskning, fortbildning och näringsliv

5.2.1 Åtgärdsförslag: Öka internationell samverkan mellan forskning och näringsliv

Intensifiera utbytet mellan skogligt relaterade svenska och internationella universitet, forskning och företagssamverkan. Utarbeta en strategi som identifierar och prioriterar internationella samarbetspartners samt förstärk finansiering till internationella forskningsprojekt och företagsutbyten.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget, se vidare avsnitt om Forskning och utbildning.

5.2.2 Åtgärdsförslag: Stärk internationaliseringen av utbildning och fortbildning

Förenkla möjligheten till studentutbyten mellan svenska och utländska universitet, och stärk fortbildning som tar tillvara kompetensen hos nyanlända och andra personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Se vidare avsnitt om Forskning och utbildning.

5.2.3 Åtgärdsförslag: Stimulera internationella karriärvägar

Stimulera intresset för internationella skogligt relaterade frågor bland unga yrkesverksamma och studenter samt underlätta rekryteringen av erfarna svenskar till strategiskt viktiga positioner i internationella organisationer, bl.a. genom att inrätta ett mentorsprogram och stärka möjligheter till sekondering.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget att inrätta ett mentorsprogram och stärka möjligheterna till sekondering.

5.3 Strategisk rekommendation- Integrera främjandet

5.3.1 Åtgärdsförslag: Stärk skogligt bistånd

Förbättra förutsättningarna för genomförande av Agenda 2030 och ett hållbart samhällsbyggande i utvecklingsländer genom att sätta ett tydligare fokus på restaurering och hållbart brukande av skogen i biståndsstrategier och i politiken för global utveckling

Skogsstyrelsen stödjer förslaget.

Till detta bör Sveriges komparativa fördelar gällande ”låg landrisk” lyftas fram mer i biståndssamarbetet. Sverige har en låg landrisk genom en lång tradition av ett politiskt stabilt samhälle med välfungerande demokrati och välfördssystem med rättssäkra institutioner och en förvaltning med låg korruption, vilket bland annat skapat en social tillit och i förlängningen en viktig förutsättning för en väl fungerande marknadsekonomi. Svenska skogssektorns historiska utveckling är ett lysande exempel på en utveckling från hög till låg landrisk vilket borde tillvaratas och spridas till skogsländer som idag befinner sig i en liknande situation som skogssverige var i slutet av 1800-talet. Rent konkret kan till exempel det bilaterala myndighetssamarbetet (twinning) utvecklas betydligt.

5.3.2 Åtgärdsförslag: Brygga bistånds- och affärssamarbeten

Gör skogen till en pilotsektor för att integrera bistånds-, export- och handelsstrategier så att samarbeten kan upprätthållas och utvecklas när utvecklingssamarbeten fasas ut.

Skogsstyrelsen menar att det finns skäl att stärka bryggan i linje med förslaget. Möjligen bör fokus breddas, från affärssamarbeten till aktörsmedverkan. Det finns en roll för fler aktörer än företag.

I detta sammanhang önskar Skogsstyrelsen lyfta fram FN:s hållbarhetsmål som i betydligt större utsträckning än tidigare pekar ut skogens roll som central för att nå målen. Till detta lyfts i arbetet med Sveriges nya biståndspolitiska plattform myndigheternas roll fram. Sammantaget borde detta innebära att myndigheters roll och ansvar kopplat till skog i bred mening ökar väsentligt när det gäller framför allt biståndsfrågor men också export- och handelsfrågor.

5.3.3 Åtgärdsförslag: *Främja export och handel i skogsnäringen*

Ta fram en handlingsplan för export och handel i skogsnäringen, med syfte att underlätta och påskynda export och internationalisering av svenska företag, primärt små och medelstora företag.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget. I vissa länder kan myndigheter bidra genom sina kontakter med systemmyndigheter.

5.3.4 Åtgärdsförslag: *Stärk innovation och hållbar konsumtion av skogsbaserade produkter och tjänster*

Utforska vad Sverige och svenska aktörer kan och bör göra för att påverka utvecklingen av standarder, märkningar och innovationsupphandling för att främja hållbara biobaserade produkter och tjänster globalt.

Skogsstyrelsen har inga invändningar mot förslaget.

5.3.5 Åtgärdsförslag: *Marknadsför Sverige internationellt*

Etablera Sverige som ett grönt varumärke ”Sweden – Developed by Forests”, dvs. en gemensam plattform för den svenska skogssfärens möjligheter att bidra till global hållbar utveckling och skapa en ökad efterfrågan på hållbara svenska skogsbaserade innovationer, produkter och tjänster.

Skogsstyrelsen uppfattar förslaget övergripande som bra, men rekommenderar att det bitvis omformuleras. Inte minst namnet på det gröna varumärket bör övervägas noggrant.

5.4 Strategisk rekommendation - **Säkra proaktivitet, flexibilitet och samordning i internationella skogsfrågor**

5.4.1 Åtgärdsförslag: *Inrätta en organisation för internationella skogsfrågor*

Inrätta en organisation för Strategisk Omvärldsbevakning och Ledning (SOL) i utvecklingen av det nationella skogsprogrammets internationella dimension. Ett sekretariat och ett internationellt skogspolicyråd utvecklar, förankrar och samordnar svenska skogssfären internationellt.

Skogsstyrelsen ser behovet men anser att förslaget innebär en alltför omfattande och topptung riggning. De senaste 20 åren har det vuxit fram många initiativ med internationella skogliga ambitioner, men få har varit framgångsrika. Nu granskas både globala och regionala skogsprocesser och det finns en kritik mot att processerna inte levererat som tänkt. Här finns

möjligheter för Sverige att bidra, men lämpligen börjar man med en genomgång av vilka behov och möjligheter som finns.

I ärendet har generaldirektör Herman Sundqvist beslutat och skogspolitiska strategen Erik Sollander varit föredragande. I den slutliga handläggningen har deltagit avdelningschef Göran Rune, enhetschef Peter Blombäck, utredare Stefan Karlsson och stf enhetschef Sofia Blomquist.

Herman Sundqvist
Generaldirektör

Erik Sollander
Skogspolitisk strateg